

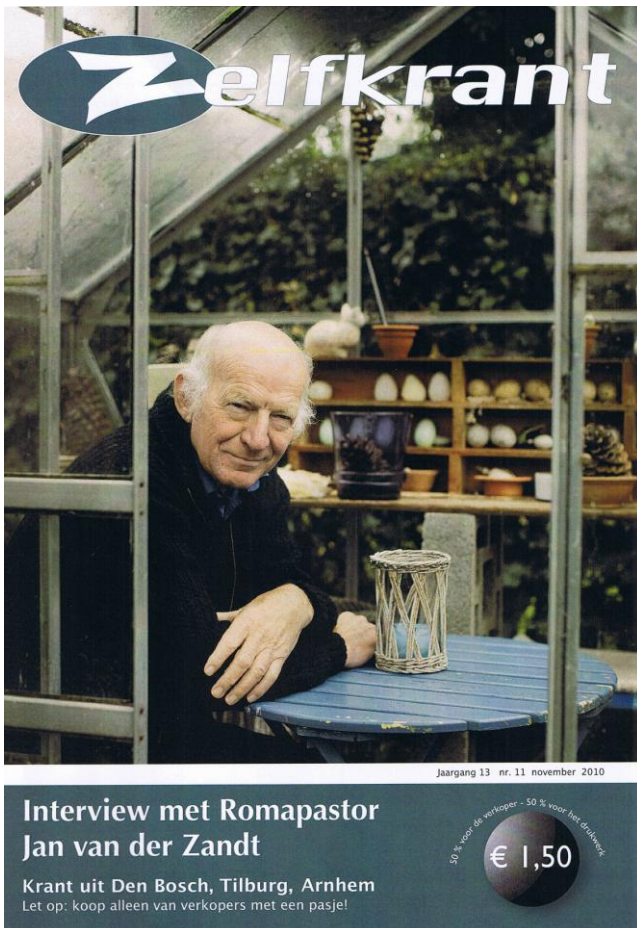
Roma hebben in pastor Jan van der Zandt een pleitbezorger

“Ze komen hier de kruimeltjes halen”

TEKST: JAN DE VRIES

FOTO: ARNOLD REYNEVELD

November 2010

De kans is groot dat u deze Zelfkrant heeft gekocht van een Roemeense vrouw want steeds vaker kopen Roemeense zigeuners Zelfkranten in om ze daarna aan u te verkopen. Op die manier verdienen ze geld om thuis, in hun vaderland, bijvoorbeeld hun huis op te knappen. Er zijn mensen die daar vraagtekens bij zetten. Voor “Roma-pastor” Jan van der Zandt uit Den Bosch is er geen twijfel mogelijk. “Deze mensen komen uit een land dat tegenwoordig bij Europa hoort. Ze hebben een geldig paspoort. En voor de Nederlandse daklozen zijn er zoveel andere projecten waarmee ze iets kunnen verdienen. Sterker nog bij de productie van de Zelfkrant zijn Nederlandse daklozen betrokken. Ze helpen de Roemenen.”

Jan van der Zandt weet alles over woonwagenbewoners, Roma en Sinti. Hij is landelijk coördinator van het Pastoraal Woonwagenwerk Nederland. Hij zag de afgelopen decennia tienduizenden gelukszoekers naar ons land komen. Hij zag dat sommige groepen een goed bestaan opbouwden in ons land. Maar hij zag ook groepen tussen de wal en het schip raken al dan niet door fouten van onze bestuurders. Wat ze met elkaar gemeen hebben is dat ze hier kruimeltjes komen halen. Het is een opmerking die Van der Zandt meerdere keren maakt: “ze komen kruimeltjes halen”. Kruimeltjes die welvarende westerlingen laten vallen en die voor de zigeuners goed genoeg zijn.

Er zijn veel verschillende groepen, zoals er ook Friezen, Brabanders, Zeeuwen en Limburgers zijn. Hoewel vooral de Roma uit Roemenie op dit moment in het nieuws zijn, komen er al honderd jaar zigeuners uit alle windstreken naar Nederland. De eerste groepen werden

behandeld zoals de Nederlandse woonwagenbewoners werden behandeld. Ze mochten op speciale kampen wonen en ze kregen dezelfde voorzieningen.

Kentering

De kentering kwam in 1978 toen de Nederlandse overheid vond dat de grote kampen opgeheven moesten worden en de bewoners verspreid moesten worden over kleine kampen. Op dat moment kwam er een groep zigeuners uit Joegoslavië naar Nederland. Het werd een heel getouwtrek of ze hier wel of niet mochten blijven. Uiteindelijk kregen ze toestemming, maar ze kregen niet de rechten die anderen voor hen hadden gekregen.

Ze kregen bijvoorbeeld alleen een uitkering op voorwaarde dat ze hun wagens aan de kant zouden zetten. Nederland wilde geen rondtrekkende zigeuners meer. De groep werd gehuisvest in speciale wooncontainers. In 1988 konden ze het Nederlands staatsburgerschap krijgen en begon de overheid de groep uit elkaar te trekken.

“Daar ging het mis,” zegt Van der Zandt. “Het was een groep met vertakkingen in heel Europa. Ze mochten dan wel niet in meer in Nederland rond trekken, dat belette hen niet om naar hun familie in andere landen te reizen. Op het moment dat de documenten voor het Nederlanderschap werden uitgereikt waren veel gezinnen niet thuis. Ze waren in het buitenland of in de gevangenis. Al die mensen kregen dus niet het Nederlands staatsburgerschap, want ze kregen geen tweede kans. Zo ging dat eind jaren tachtig.” De gevolgen zijn enorm. Die groep heeft nu zo’n duizend nakomelingen die stateloos verspreid in Nederland wonen.

Eigen schuld

Jan van der Zandt: “De Franse president Sarkozy is bezig om Roma over de grens te zetten omdat ze illegaal zouden zijn. Het CDA Tweede Kamerlid Mirjam Sterk riep toen opeens dat ook zigeuners die illegaal in Nederland zijn uitgezet moeten worden. Dan heeft ze het dus over die groep Joegoslaven die in 1988 buiten de boot viel. Maar ja, dan zeg ik tegen de Nederlandse overheid: eigen schuld dikke bult. Had je het toen maar beter moeten regelen.”

Hoe kan het dan dat Roma en alle andere zigeuners een slechte naam hebben. Van der Zandt is terughoudend in zijn antwoord. “Er is met de groep Joegoslaven van 1978 veel mis gegaan. De statelozen kregen op een gegeven moment geen uitkering meer, maar ze moesten wel leven. Omdat die groep geen partners uit eigen clan trouwen haalden ze die uit andere landen. Dat betekende nog eens extra mensen die illegaal hier zijn en die allemaal ergens van moeten leven. Degenen die wel legaal waren vielen niet meer onder het speciale maatschappelijk werk voor woonwagenbewoners en zigeuners. Dat had gevolgen voor de begeleiding.” Tot op de dag van vandaag leidt het tot schrijnende situaties. De Romapastor wil er niet te veel over zeggen. Hij vertelt wel dat er pas een vrouw is uitgezet nadat ze een misdrijf had gepleegd. Dat was een vrouw van die lichter Joegoslaven. Ze heeft een man en een zoon van twintig in Nederland. En nu? Van der Zandt zwijgt. Hij wil niet alles vertellen. Op allerlei manieren heeft het PWN geprobeerd de situatie van de groep Joegoslaven te verbeteren. Er zijn al heel wat processen gevoerd. Zonder succes, zegt Van der Zandt.

Het gaat ook in de huidige tijd ook goed. Tijdens de Kosovo-oorlog kwam er een grote groep zigeuners uit dat land naar Nederland. “Het waren mensen die over het algemeen goed onderlegd waren, maar die in eigen land Kop van Jut waren. Het waren mensen die niet meer

rondtrokken. Ze kwamen in asielzoekerscentra en hebben nu een legale status. Ze zijn redelijk ingeburgerd,” aldus Van der Zandt.

Nieuwe groep

In 2007 kwam er weer een nieuwe groep Roma-zigeuners naar West-Europa. Ze kwamen uit Roemenie nadat dat land bij Europa was gevoegd. En dat is de groep die nu in het nieuws is. De groep die in Frankrijk zo zwaar onder vuur ligt. “Ze kwamen naar Frankrijk, Italië, Duitsland, Polen en Nederland. Frankrijk is een groot land en daar trekken ze rond en dat leidt tot tegenstand. In Nederland is de situatie heel anders. Hier mogen ze niet rondtrekken.” Deze groep Roma zijn de mensen die u de Zelfkrant verkopen. De vraag is waarom ze voor zo’n karwei die lange reis maken. Van der Zandt legt het uit: “Onder Ceaucescu hadden al die mensen werk, hoe eenvoudig ook. Na de machtswisseling werd vooral de infrastructuur aangepakt. Dat is gespecialiseerd werk en daar hebben ze in Roemenië de veelal laaggeschoolde zigeuners niet voor nodig. Een grote groep verdient nog wel de kost rond grote steden met bijvoorbeeld de verkoop van bloemetjes. Maar een half miljoen mensen besloot het geluk te gaan zoeken in het Westen. Dat zijn de doorzetters, de standvastige mensen.”

Maar hebben ze hier een toekomst? De Romapastor: “Ze komen hier geen toekomst halen, maar kruimeltjes. Vergis je niet. Ze verdienen met de verkoop van de krant naar Roemeense begrippen een aardig bedrag. Dat geld sparen ze en investeren ze thuis in hun huisje.” In Nederland huren ze meestal met een grote groep een huisje op een camping of ze huren op de particuliere markt. Volgens Van der Zandt gaat dat meestal goed. “Deze nieuwe groep,” zegt hij, “veroorzaakt nauwelijks problemen. Deze mensen zijn niet crimineel. Ze blijven ook meer enkele maanden want ze krijgen geen werkvergunning.”

De vraag is of de jongste lichter Roemenen tot in eeuwigheid zal blijven pendelen om hier geld te verdienen voor het opknappen van hun huisjes. Jan van der Zandt denkt van niet. “De Europese commissie investeert enorm in Roemenie, maar dat komt nog niet ten goede aan de zigeuners. Kijk, zo’n land wil natuurlijk eerst goede infrastructuur zoals wegen en huizen en een vliegveld zodat er toeristen komen. Ongeschoolden profiteren niet van dat soort werk. Er zijn ook andere ontwikkelingen. Unicef investeert in de verbetering van scholen en daar gaat het ook een stuk beter mee. Maar ik denk dat het nog wel generaties gaat duren voordat de zigeuners in hun eigen land de kost kunnen verdienen.”

Handelaren

Deze Europese burgers zullen dus nog lang in ons land kruimels komen halen. Van der Zandt mag dan een warm pleitbezorger zijn van deze groep, hij kan toch niet ontkennen dat zich af en toe problemen voor doen. Want het zijn toch vooral de vrouwen die de kranten verkopen. Wat doen de mannen? “Die brengen die vrouwen met busjes naar de verkoopplekken.” En in de uren daartussen? “Dan handelen ze,” zegt hij. “Het zijn handelaren”. En dan de kinderen. Een paar jaar geleden was er commotie over een meisje dat op een brug in Den Bosch accordeon speelde in plaats van naar school ging. De Romapastor zou niet de Romapastor zijn als hij daar niet het positieve van zou inzien. Niet omdat het meisje niet naar school ging, maar om wat er gebeurde. “Je zag toen hoe die mensen gevangen zitten in een sociale kaart. Iedereen stond op stelten, de burgemeester, de politie een school in de buurt en eindelijk werden wij er bij gehaald. Het bewijst hoe goed we er bovenop zitten.” ■